

Når staten svikter retten

Jon Kvalbein, Dagen 9. mars, 2010.

Vær ikke dødkjøtt i samfunnslegemet, ikke stumt velgerkveg, men vær ivrige deltagere i alt til samfunnets beste og vær surdeig, vær salt – endog farlig salt!

Med denne oppfordringen til kristne samfunnsborgere avsluttet biskop Eivind Berggrav sitt foredrag om stat og kirke på Det lutherske verdensforbunds møte i Hannover i 1952.

Biskop Berggrav hadde stått i fronten for kirkens kamp mot den nazistiske okkupasjonsmakten under krigen. Erfaringene derfra hadde fått ham til å ta et oppgjør med en misforstått og servil protestantisk lydighet mot øvrigheten. Han siterte Martin Luther: "Gud er vår Herre, han er *eneste øvrighet* over alt som finnes av skapning."

Ingen moderne stat kan komme utenom Guds vilje, sa Berggrav i sitt foredrag *Når kusken er gal* i 1941. Staten står underlagt Gud-gitte menneskerettigheter og samvittighetsplikter. Ingen stat kan med makt blande seg inn i sjelenes saker. Da blir den fordervet som stat. Øvrigheten må respektere Guds orden. Uten rett finnes det ingen rett øvrighet. Tyranniets øvrighet er som en gal kusk eller en løpsk hest, hevdet han.

Staten i Guds sted

Berggrav slo fast at Luthers lære om de to regimenter ikke må tolkes slik at kirken bare skal holde seg til det oppbyggelige og forkynde evangeliet. Kirken skal også tale Guds lov til øvrigheten.

Øvrighetens oppdrag ligger i de syv siste bud, mente Luther. I 1541 erklærte han at "keiseren er den annen tavle underkastet, han er skyldig å holde hva Gud befaler der, og keiseren har ikke makt til å forandre et eneste bud". Luther mente at de kristne skulle nekte lydighet i alt som gikk imot Guds ord og samvittigheten.

I sitt foredrag i Hannover i 1952 sa Berggrav at vi ikke kan stille kristelige idealkrav til den verdslige stat. Kristne må være forberedt på å måtte tåle og å lide. Men tykkhudet godtroenhet er verken kristelig eller luthersk, sa han. Kirken er forpliktet til å si sannheten, koste hva det koste vil. Berggrav advarte imot en velferdsstat som på den ene side er sekulær, uten enhver anerkjennelse av Gud som livets Herre, men på den annen side vil spille forsyn, og mener seg berettiget til å gripe inn på alle menneskelige områder. Han advarte:

"Velferdsstaten vil herske over samvittigheten. Velferdsstaten vil nemlig være en enhetsstat, og fordi den innser overbevisningens makt, må den om mulig sørge for at alle statens innbyggere får den "rette" overbevisning. Det som nazistene kalte "livsanskuelse", heter i velferdsstaten demokratisk sinnelag. Da kan det ikke være tale om å oppdra ungdommen på annen måte enn den som kommer denne stat til nytte. Kristendommen blir da en bi-sak og et privat anliggende som aldri må tillates å kolliderer med statens anskuelser."

Berggrav advarte mot en velferdsstat som er tilbøyelig til indirekte å sette seg selv i Guds sted, og som vil kunne forby sykepleie, barnehager og skolevirksomhet på kristelig grunnlag. Han advarte mot en stat som forsøker å utnytte kirken til politisk-verdslige formål, og mot en stat som suverent vil avgjøre hva som er godt og ondt.

Når staten undergraver trosfriheten

Det er grunn til å merke seg Berggravs advarsler mot servil lydighet i en tid da staten truer trosfriheten og religionsfriheten i Norge.

Det kristne ekteskapet eksisterer ikke lenger for staten. Den nye "ekteskapsloven" har omdefinert ekteskapet som institusjon og gjort det kjønnsnøytralt. Staten kjenner nå bare ett ekteskap, nemlig det kjønnsnøytrale. Den ekteskapsforståelsen som ligger til grunn for menneskerettighetene,

eksisterer ikke lenger i norsk lov. Man kan i kirken gifte seg etter et rituale som forutsetter at ekteskapet er mellom mann og kvinne. Men staten registrerer dette ekteskapet som kjønnsnøytralt. Barnets far er bortdefinert i et "ekteskap" mellom to kvinner. Barnet har fått medmor istedenfor far. Denne diskrimineringen av barn er innført under slagordet likestilling. Ved likestilling er ekteskapet mellom mann og kvinne fjernet fra norsk lovverk. Ved likestilling blir barn fratatt far før det er født. Hvert år avlives over 13 000 norske barn i mors liv fordi de er uønsket. Fri abort markedsføres nå overfor U-land som en av kvinnens reproduktive rettigheter. Avlivning er blitt en menneskerett. Hvorfor påtales ikke all denne uretten fra talerstolene i kirker og bedehus? Hvorfor er de kristne nærradioene så tause på dette feltet?

En ny livsanskuelse

Under krigen reiste det seg en massiv protest da nazimyndighetene innførte en lov om ungdomstjeneste. Barn og unge skulle oppdras i den "nye livsanskuelse". Biskopene protesterte i skriv av 14.2.1942:

"Hver mor og far har det fulle ansvar for hvordan de har tillatt andre å være med og forme deres barns karakter, tro og overbevisning. Dette samvittighetsansvar legger ikke bare en plikt på foreldrene, men gir dem også en ukrenkelig rett ... Hver mor og far vet at de engang skal stå den Allmektige til ansvar for hvordan de har opdratt eller latt opdra sine barn. De må her alltid lyde Gud mer enn mennesker." Protestene ble så sterke at nazistene måtte gi opp.

I dag er den kristne formålsparagrafen fjernet fra den offentlige skolen. Alle barn blir i RLE-faget opplært til å tro at alle religioner og livssyn er likeverdige. En slik påvirkning er ikke nøytral, den er en skjebnesvanger oppdragelse til likegyldighet. En relativistisk livsanskuelse formidles til den oppvoksende generasjon samtidig som et stort flertall av foreldrene døver sine barn og lovet å oppdra dem i den kristne forsakelse og tro. Dette er lite i samsvar med statens plikt til å respektere foreldrenes rett til "å sikre sine barn en religiøs og moralsk undervisning i samsvar med deres overbevisning", for å sitere menneskerettighetene. Hvor mange foreldre ønsker at barna deres skal bli relativister? Hvor er protestene?

Arbeiderpartiregjeringen fremmet for noen år siden Stortingsmelding Nr. 25 (2000-2001), som fikk tilslutning i Stortinget, der det het: *"Skolen og helsetenesta må leggje opp til ei undervisning som framstiller alle kjærleiks- og samlivsforhold på ein likeverdig måte."* Ulike former for føreretteskapelige forbindelser, samboerskap og ekteskap – alt skal betraktes som like verdifullt. Kulturliberalismens idealer er nå blitt den offentlige skolens undervisningsprogram. Med barnehagetilbud for alle fra ettårsalderen, obligatorisk 10-årig skole og skolefritidstilbud har staten langt på vei overtatt barneoppdragelsen, slik det før skjedde i kommunistland som vi ikke liker å sammenlikne oss med. Når skal vi våkne?

Servile kirkeledere

Enda verre er det at kristne skoler som er opprettet som alternativer til de offentlige, ikke lenger fritt skal kunne ansette kristne medarbeidere. Denne forakten for religionsfrihet og organisasjonsfrihet avslører en stat som setter makten over retten. Det er på tid å si nei! Kirker og kristelige organisasjoner bør ikke bøye seg for en stat som vil begrense deres ansettelsesfrihet!

Kristne ungdomsorganisasjoner får ikke statsstøtte fordi de ikke innretter seg etter statens retningslinjer for hvordan arbeidet skal organiseres. Frivillige hjelpeorganisasjoner må følge statens prioriteringer. Den norske kirke blir stramkjørt av staten som forlanger demokati og medbestemmelse for alle døpte, uansett hva de tror og hvordan de lever. Det er sørgelig å se hvor servilt kirkelederne opptrer. Biskoper innretter seg som staten sier. Dertil er de oppnevnt.

Kirkemøtet vet hva som forventes. Som statens tannløse lenkehund spiser kirkens lederskap lydige av det offentlige matfat, bjeffer litt når staten hever piskene, men logrer lydige straks staten har fått det som den vil. Dette er inntrykket mange har fått.

Nazimyndighetene påla kirkens forkynnelse å holde seg til det oppbyggelige og evighetsmessige og ikke blande seg inn i det politiske og dagsaktuelle. Ja, det er riktig at kirken ikke skal drive politikk eller utøve makt. Kirkens redskap er forkynnelsen av Guds Ord. Men Guds bud skal da sannelig

forkynnes, ikke bare til individet, men til alle som har makt og myndighet i samfunnet. Og som kristne har vi et samfunnsansvar som demokratiske borgere. Det må gjernekanaliseres gjennom partipolitisk virksomhet. Under krigen skrev biskop Berggrav boka "Staten og mennesket" (1945). Han oppfordret kristendommens representanter til å delta på bredt grunnlag i samfunnsliv og politikk. Dette forutsetter en "kraftig kristendom", understreket han, og fortsatte:

Enten-eller-kristendom

"Angående dette siste må det her beredes en skuffelse for dem som stiller seg nøytralt elskverdig til kristen tro og dens muligheter i folkenes framtid, men som ved hver ny korsvei forlanger kristendommen revidert, humanisert etc. ... Skal staten bli mer menneskelig, må religionen være guddommelig. Det blir mer bruk for etsende ensidighet enn for utglattende smidighet. Det blir avgjørende om det i de kommende årtier finnes tilstrekkelig meget enten-eller-kristendom. De mer modifiserte former kan ha sin oppgave, men bestemmende blir de ikke. Det er givet at ikke "alle blir kristne", det må også anses som givet at ikke staten blir det. Derfor blir det åndelig talt surdeigsprinsippet som vil betinge innflytelsen av kristent sinnelag i politikken. Ingen kan tenke at en utvasket surdeig eller et avmattet salt kunne bringe fornyelse."

Også KrF bør merke seg dette sitatet. I dag vil noen fornye KrF ved å holde kristendommen borte fra det politiske liv. Bare allmenne argumenter er gyldige i politikken, hører vi, det må skilles mellom kristendom og politikk. Man kan forstå at nazistene ønsket et slikt skille, ja, at vår tids kulturliberalere ønsker det samme. Men for et kristelig parti er det en dødslinje.

"Det finnes bare én øvrighet – det er Gud. Der den verdslige øvrighet vil herske over samvittighetene, må den møte motstand. Uevangelisk lydighet mot øvrigheten er synd," skrev biskop Berggrav. Både kirkeledere, organisasjonsledere og kristne politikere har mye å lære av ham.